

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

**Samuelis De Cocceji, Henr. Fil. Sacræ Regiæ Majestatis
Borussicæ Magni Cancellarii, A Consiliis Sanctioribus
Status Et Rei Bellicæ, Ordinis Nigræ Aquilæ Equitis Etc.
Jus Civile Controversum Ubi ...**

Opus Ad Illustrationem Compendii Lauterbachiani ...

Cocceji, Samuel von

Lipsiæ, 1766

LIB. XLVIII. TIT. V. Ad L. Jul. De Adulteriis Coercendis.

urn:nbn:de:gbv:45:1-9050

Qv. II. *An imperator solus de crimine Majestatis, a Statu commisso, judicare possit?*

NEGATUR, sed totum Imperium. *Vid. Dn. Par. in Prud. jur. publ. c. Laut. pag. 32. §. 7.* Ratio autem non in eo consistit, quod imperator non possit esse Judex in propria causa, de quo sunt leges ab autore allegatæ, sed quod Status cum Imperatore in omnibus negotiis imperii, imprimis ratione jurisdictionis concurrant. *687. verb. solus Imperator.*

De modo autem proferendi Statum in Comitibus tractatur *P. O. art. 8. §. 3. & Dn. Par. d. l. c. 14. §. 9. & c. fin.*

LIB. XLVIII. TIT. V.

AD L. JUL. DE ADULTERIIS COERCENDIS.

Qv. I. *An hoc delictum sit contra Jus Naturæ?*

AFFIRMATUR. Rationes hujus rei dedi *supra L. 23. tit. 2. qu. 8. Grot. de J. B. & P. L. 2. Cap. 20. §. 43. n. 1.*

Qv. II. *An uxor, meretricio more vivens, ex hac Lege teneatur?*

AFFIRMATUR, *l. 13. §. 2. h. ibi: sed & in ea uxore potest maritus adulterium vindicare, quæ vulgaris fuit.* Nam (2) eadem ratio est, quia tamen nupta est, & violat thorum mariti sui: neque enim (3) conluetudo peccandi minuit, sed auget delictum. *Laut. pag. 688. verb. uxor meretricio &c.*

OBJ. *L. 22. ibi: si prostituta meretricio more vulgo se præbuit, adulterii crimen in ea cessat, & l. 29. C. h. ibi: hæc autem immunes & judiciaria severitate, & stupri, & adulterii, præsentur, quas vitæ vilis dignas legum observatione non credidit.*

Varie ad hos textus respondent Doctores. *Alii* enim dicunt, illos loqui de fœmina, quæ quondam, cum innupta esset, vulgaris fuit, *Goth. ad d. L. 13.* sed male; loquitur enim textus de præfenti commixtione *ibi: nam si vidua esset, stuprum committeretur.* *Alii*, eos loqui de masculo adultero, eumque mitius puniri. *Vid. Laut. p. 688.* Verum de adultera ipsa, non de masculino ibi agi, ex ipsa inspectione apparet. Rectius igitur dicimus, Jus Digestorum, per Leges Codicis sublatum esse.

Hodie juxta sententiam *Lauterb.* pronunciari, & fœmina meretrix quidem morte, stuprator vero mitius puniri solet, *H. Pist. Obs. 32.*

Qv. III. *An, & cur adulterium aliter definiatur Jure Civili, aliter Jure Canonico?*

Qqq 2

RESP.

Laut. pag. **R**ESP. Aliter Jure Civili spectari adulterium, aliter Jure Canonico, 688. verb. *J. Civ. est concubitus.* **R** certum est: *Jure Civili* enim vitium præcipue consistit in injuria, marito illata, violato ejus thoro, & sic turbata spe prolis, unde dicitur *adulterium quasi apud alterum*, quam maritum conceptus partus, l. 6. §. 1. h. Atque hinc etiam definitur *thori alieni violatio*, thorus autem mariti est.

Effectus est (1) quod cum soluta non committatur adulterium, l. 6. §. 1. l. 14. §. 1. h. (2) Quod solus maritus, non uxor, de adulterii crimine agat, L. 1. C. h. ubi Jure mariti dicitur accusare.

Jure Canonico adulterium dicitur quasi *ad alteram accedere*, sive conjugata sit, sive soluta, C. 15. C. XXXII. qu. 5. adeoque vitium ejus hoc Jure consistit in violatione fidei conjugalis, quæ reciproca est, indeque uterque effectus, antea allegatus, hodie cessat.

Notandum autem est, quod Lex Julia non tantum thori dignitatem & integritatem vindicet ab adulteriis, ac defendendi thori jus det marito, sed & dignitatem matris, viduæ vel virginis defendat, & stuprum in eas commissum eadem Lege vindicet, §. 4. *Inst. de Publ. jud. junct.* l. 6. §. 1. h. L. 101. de V. S. l. 34. §. 1. h. Posterior constitutio cessat in scæmina vilissima, tum, quia lupanaria tolerabantur apud Romanos, tum, quia nihil dignitatis est, quod vindicari posset. Conf. l. 13. §. 2. h. arg. l. 1. §. 1. de Concub. Secus in adulterio. *Vid. qu. præced.*

Hinc jam est, quod Lex Julia vocibus adulterii & stupri promiscue utatur, quia de utroque lata & poena constituta est, & altera pro altera communiter sumitur, licet proprie adulterium de nuptis, stuprum de vidua vel virgine honesta dicatur, d. L. 6. d. L. 101. d. L. 34. arg. l. 1. §. 1. de Concub. Atque hæc res multas inter Doctores peperit confusiones, sed posita hac differentia, omnia clara erunt.

QV. IV. *An concubina adulterium committat?*

NEGATUR, l. 1. §. 3. l. 3. §. 1. de Concub. quia in concubina cessat illa dignitas matrimonialis.

OBJ. L. 13. pr. h.

RESP. Per adulterium ibi intelligitur stuprum, quod committitur, si nomen matrisam. non amisit, ut ibi additur. Conf. l. 1. §. 1. de Concub. L. 34. pr. h.

QV. V. *An etiam extranei accusare de adulterio possint?*

Laut. pag. 689. verb. *accusant autem &c.*

NEGATUR, L. 30. C. h. t.

OBJ. l. 4. §. 1. & 2. L. 13. pr. l. 15. §. 6. ff. h. ubi extranei accusare possunt.

RESP.

RESP. Extranei ibi opponuntur patri & marito, eoque nomine intelligantur illi, qui in *d. l. 30.* specificè enumerantur, ut fratres, patrui & avunculi.

Qv. VI. *An hodie obtineat poena Nov. 134?*

NEGATUR. Pœna enim dictæ *Nov. 134.* in eo consistebat, quod fœmina adultera, virgis cæsa, monasterio inclusa fuerit, retinente marito quartam partem bonorum, *Laut. p. 629.* Adulter vero capite plectebatur. At (2) pœna hæc rationi contrariatur, quia adulterium majus crimen est in fœmina, quam in adultero, utpote cum adultera confundat semen, partumque supponat. Adstipulatur (3) *O. Carolina art. 120.* ubi Carolus V. provocat ad Constitutiones Imperatorum, seiner *Vorsahren*, non ergo ad Legem Justiniani. Sed & (4) in *d. O. C. art. 121.* eadem in adulterio pœna est, quæ bigamiæ. Accedit (5) conformitas pœnæ Juris communis, cum sacra scriptura, quæ in dubio norma decidendi esse debet. Porro & (6) apud Evangelicos monasteria non sunt, indeque pœna illa cum effectu infligi nequit. Alias rationes vide apud *Zieritz. O. C. art. 120. Conf. Gædd. ad L. 101. n. 4. de V. S. Harpr. ad tit. de Publ. jud. n. 82. Bocer. de Adult. c. f. n. 77. C. J. A. h. th. 17. & Dn. Par. Hjp. Inst. tit. de Publ. jud. §. 3. ibique late Dd.*

Qv. VII. *Quænam hodie sunt poenæ adulterii?*

Distingunt Dd. inter *simplex* adulterium & *duplicatum*.
SIMPLEX, quod a marito cum *soluta* committitur, Jure Civili non erat adulterium, sed *suprum*; maritus tamen fustigatur, & in perpetuum relegatur, hodieque, §. 4. *Inst. de Publ. jud. Carpz. qu. 53. n. 53. & 56. soluta* vero carcere vel relegatione temporali puni-
Laut. pag. 690. verb. hodie pro locorum.
tur, *Carpz. d. l. n. 64.*

Exc. Si uxor pro marito intercedat, tunc enim fustigatio remittitur, at maritus relegatur, & uxor eum sequi debet. *Brum. Parat. h. qu. 30.* Sed addi tunc plerumque solet clausula: *Es wäre dann, daß die lands. Obrigkeit die lands. Verweisung in eine Geld. Bussse verwandeln wollete.* quia durum videtur, uxorem innocentem crimen mariti luere debere. Intercessio autem hæc fieri videtur, si iterum postea concumbant, vel innocens moriatur, *Carpz. d. qu. 55. n. 40. Struv. h. §. 33. Eaque prodest etiam parti invitæ, Carpz. d. l. n. 127.*

Qq q 3

Si

Si ab uxore cum soluto committitur, pœna Jure Civili mors erat, §. 4. I. de Publ. jud. l. 30. §. 1. C. de Adult. Jure Saxonico & Marchico uxor, uti ante maritus, fustigatione cum perpetua relegatione punitur, idemque circa intercessionem mariti obtinet, quod antea de intercessionem uxoris dictum est, *Brunn. d. qu. 30.*

DUPLEX adulterium Jure Divino æque ac Jure Civili utrinque morte puniebatur, *Lev. 20. v. 10. d. §. 4. d. L. 30.* idque *Ord. Crim. art. 120.* confirmatur, ac pleraque statuta locorum in id conspirant. De Saxoniam id tradit *Carpz. Pr. Crim. qu. 54. n. 17.* De Marchia *Brunn. Parat. h. qu. 28.*

At pœna hæc variis ex causis olim mitigabatur, hodieque mitigatur: anti (1) Si impotens maritus probatur: (2) Si furiosus sit; (3) Si deseruit, *Brunn. ad W. f. h. q. 29. Carpz. q. 58. n. 3. Struv. h. §. 25. §. 33.* (4) Si uxor sit meretrix, *supr. q. 2.* (5) Si conjuges separati sunt quoad thorum & mensam, *Carpz. d. l. qu. 61.* (6) Si saltem sint sponsalia contracta, *Carpz. d. l. qu. 56. n. 37. §. q. 58. n. 50.* (7) Si quis ignoret, esse uxorem alterius, *Laut. pr. h. Carpz. d. l. qu. 61. n. 43.* (8) Si maritus diu absuit etiam ex justa causa, *Carpz. d. qu. 58. n. 36. 37. §. 38.* (9) Si probetur, virum tempore adulterii jam mortuum fuisse, etsi adultera ignoraverit, *Carpz. d. qu. 58. n. 41.* An (10) remissio & intermissio mariti hic aliquid operatur? ita putat *Struv. h. §. 33.* & J. Sax. extra Electoratum id verum est, sed petito demum consensu Principis, *Carpz. qu. 55. n. 29. 113. §. 120.* Quod recte improbat *Brunn. h. qu. 30. Carpz. qu. 55. n. 109. Brunn. Proc. inqu. c. 9. n. 36.*

Qv. IIX. An maritus lucretur dotem, si criminaliter de adulterio agatur?

Laut. pag. 690. verb. sive criminaliter. AFFIRMATUR; quia in genere in *l. 8. §. 5. C. de Repud. & Nov. 117. c. 8. pr. §. 1.* dicitur, virum lucrari dotem: nec ibi distinguitur, an civiliter, an criminaliter agatur. Accedit ratio, quod iniquum foret, maritum carere debere lucro dotis propter delictum uxoris, cum illud habuisset & percepisset, si adulterium non commisisset.

Obst. *Nov. 134. c. 10.* ubi tunc, cum mulier in monasterium detruditur, adeoque ubi civiliter agitur, maritus nihil de substantia adulteræ acquirit, sed omnia ejus bona vel agnatis, vel monasterio cedunt.

Resp. Non loquitur de dote, sed de aliis bonis: nam questio ibi saltem est de substantia uxoris, dos vero non est de ejus substantia, sed magis, mariti, si, uti hic, ad mulierem non revertitur. Atque ita expresse

preſſe in *d. Nov. c. 10. pr.* diſtinguitur dos & donatio propter nuptias a reliqua ſubſtantia: ſane cum, marito adulterium committente, uxor donationem propter nuptias lucretur, *d. c. 10. pr.* multo magis maritus dotem lucrabitur. Idque haud obſcure inuunt verba finalia *d. c. 10. ut per omnes cauſas viro pacta dotalibus illata inſtrumentis ſeruentur.*

Qv. IX. *An adultera etiam amittat bona paraphernalia?*

NEG. quia maritus tantum lucratur ea, quæ percepturus fuiſſet, ſi *Laut. pag. 690. verb. non etiam.* matrimonium conſtituiſſet; non autem percepturus fuiſſet paraphernalia: ſed & Leges ſaltem loquuntur de bonis dotalibus.

OBJ. *L. 8. §. 5. C. de Repud.* ubi parapherna marito cedit.

RESP. tantum pro tertia parte dotis, &, ſi liberi non ſint, *Nov. 117. c. 7. §. 2.* Adeoque regulariter adultera non amittit.

OBJ. *C. 4. X. de Don. int. conj.* ibi: *vel dotalium.*

RESP. Vocabulo dotalitii intelligi donationem propter nuptias, non vero paraphernalia, quia hoc dotalium non incipit, niſi ſoluto matrimonio.

Qv. X. *Quomodo contra adulterum vel adulteram abſentem procedatur?*

RESP. Nomen ad acta refertur, annotantur bona, & ſi reus intra annum non redit, fiſco cedunt, *tot. tit. ff. de Requ. reis. Carpz. Pr. Crim. P. 3. qu. 140. Bruun. ad L. 6. C. de Accuſ. Et ad L. 1. C. de Requ. reis.* Non vero condemnari ad pœnam corporalem poteſt, de quo late *infra lib. 48. t. 17.*

OBJ. *L. 13. C. ad L. Jul. de Adult.* ubi actione concepta adultera abſens inter reos refertur.

RESP. Non ad effectum, ut pœna corporalis ſtatuï poſſit, ſed ut bona annotentur, *Bruun. ad d. l. 13.*

Ad condemnationem igitur procedi nequit, (1) ex regula generali in *l. 1. l. 2. C. de Requ. reis. l. 5. ff. de Accuſ.* (2) Quia alius modus procedendi contra abſentem præſcriptus eſt, *tot. tit. ff. Et C. de Requ. reis.* (3) Sine effectū foret condemnatio, cum abſens ſemper innocentiam probare poſſit, *d. l. 2.* (4) Abſens defendi nequit, indefenſus autem nemo condemnatur. Atque ita in contradictorio iudicatum in Curia Halberſtadienſi, in cauſa Corvini, contra ſeine Ehe-Frau, d. 21. Jul. 1707. Hodie

Hodie annotationis annus non adeo observatur, *Farinac. L. 1. qu. 11. n. 3. 4. & 84. Brunn. ad L. 2. de Requ. reis.* Neque ea fit, ut bona fisco cedant, sed, ne aliquid ad reum perveniat, *Brunn. ad L. 1. de Requ. reis.* In Saxonia processus banni obtinet. *Vid. Carpz. Pr. Crim. P. 3. qu. 112. n. 139. seq.*

Quaesitum aliquando memini: an maritus, rea absente, ad separationem agere possit? Quod merito affirmamus: nam rea non potest condemnari quoad effectum poenae corporalis, *L. 5. ff. de Accus.* at quoad effectus contumaciae civiles omnino potest, unde bona absentis in contumaciam fisco cedunt, *L. 2. C. de Requ. reis ibique Brunn. fidejussor summam, in quam cavet, solvere tenetur. Vid. supr. tit. de Accus. qu. 5.* Pari igitur ratione separatio quoque in contumaciam fieri potest, quia hic quoque de poena corporali non agitur. Sane iniquissimum foret, conjugem innocentem, propter absentiam rei, processum eludentis, ad secunda vota transire non posse. Nec habet, quod queratur rea, quia sibi imputare debet, quod litem, ejusque finem, impediatur. Atque ita judicatum *in dicta causa.*

Qv. XI. *An maritus uxori, quae eum deserit, vel quam adulterii accusat, alimenta praestare & sumtus litis suppeditare debeat?*

Uxor separationem a thoro & mensa mariti petit, Marito causas ab uxore allegatas negante, quaesitum fuit: an durante processu alimenta & sumtus maritus suppeditare uxori debeat?

AFFIRMATUR: Atque ita judicatum est in Curia Halberstadiensi, in causa Schulgin, contra ihren Ehemann, d. 27. Mart. 1708.

Idem quoque obtinet, si maritus contra uxorem agat ad dissolutionem matrimonii ex capite adulterii, ut in eadem Curia judicatum est: in causa Corvini, contra seine Ehe. Frau: Item a Summo Tribunali Berolinensi in causa von Dist, contra uxorem.

Qv. XII. *An jus occidendi adulterum etiam avo competat?*

Laut. pag. 690. verb. non etiam avo. NEGATUR, (1) quia tantum patri hoc jus tribuitur, *L. 20. L. 21. pr. L. 23. pr. ff. h. in odiosis vero patris appellatione non comprehenditur avus, l. 44. §. 1. & 2. de Rit. nupt. arg. §. f. Inst. Qui test. tut. sane quod receptum est contra rationem Juris, non producendum ad consequentiam, L. 14. ff. de Legib.*

OBJ.

OBJ. *L. 201. de V. S.*

RESP. Regulariter voce patris avus continetur, sed aliud est in odiosis, & eis, quæ contra rationem Juris recepta sunt, uti jam vidimus.

OBJ. *L. 19. L. 21. h.* ubi nec pater, nec avus filiam adulteram, quæ non est in eorum potestate, occidere possunt, a contrario igitur, si in eorum potestate est, occidi poterit.

RESP. (1) Regula certa est, tantum patri hoc jus competere, non alii ex patribus: adeoque ait Jctus, posse contingere casum, ubi nec patri nec avo competit: non illi, quia ipse est sub potestate; nec huic, quia soli patri competit.

RESP. (2) Argumenta a contrario, in primis in odiosis, non valent.

Qv. XIII. *An maritus ex iracundia uxorem occidens liberetur in totum, an tantum a pœna ordinaria?*

Posterius affirmatur; nam maritus non potest occidere, nisi adulterum, *Laut pag. & quidem sub certis solemnibus, L. 24. §. 1. L. 22. §. f. h. hæc per-* 691. *verb. missio, contra rationem Juris data, non debet extendi, L. 14. de Legib. cam ta-* extra ordinem igitur puniri potest, *L. 38. §. 8. h. ibi: non utique Legis-* *men &c.* *Corneliae de Sicariis pœnam excipiet.*

OBJ. *L. 3. §. 3. Ad Sct. Silan.* ubi ignoscitur ei, qui furore iracundiæ occidit uxorem.

RESP. Ignoscitur ei ratione pœnæ ordinariæ, non ratione pœnæ extraordinariæ.

Qv. XIV. *An privata interfecitio absque scrupulo conscientiae fieri possit?*

AFFIRM. nam cum Magistratui jus illud interficiendi competat, *Laut pag. poterit illius executionem patri vel marito mandare.* 691. *verb. hæc*

OBJ. quod homo in mortali perimatur peccato. *absque.*

RESP. Causa est in ipso delinquente, non in eo, qui justitiam exequitur, & jure suo utitur. *Vid. late Grot. l. 2. c. 20. §. 17.*

Qv. XV. *An vi stuprata coronam, den Jungfern Crank,* *gerat?*

NEG. quia hæc corona est indicium pudicitiae corporis, quæ sane *Laut pag. illibata non est, C. 14. C. 32. qu. 5. ibi: integritatem pudoris* 691. *verb. oppressione barbarica perdidere.* *non ta-*

OBJ. *Can. 6. C. 32. qu. 5.* ubi virginitas eripi non potest. *men.*

C. J. C. P. II.

R r r r

RESP.

RESP. Loquitur de ea, quæ in animo consistit, & salva est etiam in ea, quæ vim passâ est.

Qv. XVI. *Ad quidnam stuprator teneatur stupratae?*

Laut. pag. 692. verb. fornicatio. Vid. *supr. tit. de Agnos. vel alend. lib. qu. 2.*

Qv. XVII. *Quinam gradus sint prohibiti, quænam ratio prohibitionis?*

De gradibus prohibitis supra egimus *tit. de Ritu Nuptiarum.*

Laut. pag. 692. verb. in gradu prohibito.

LIB. XLVIII. TIT. VI.

AD L. JULIAM DE VI PUBLICA.

Qv. *Quando videatur fracta pax publica?*

Laut. pag. 693. verb. que incidit in crimen. RESP. Quando quis vi publica, coadunatis armatisque hominibus, animo juris sui vi propria vindicandi, vel illatæ injuriæ ulciscendæ, alium invadit, *Dn. Par. Prud. Jur. publ. c. 32. §. 11.*

Ex hac causa agitur immediate in Camera, etsi reus sit mediatus, *ibid.* Pœna hujus delicti est proscriptio, sive bannum, quod est (α) simplex; vel iteratum; (β) delicti, vel contumaciæ, de quibus *d. c. 32. §. 12.*

Eadem pœna obtinet in causâ fractæ pacis religiosæ, *d. c. 32. §. 13.* etiam contra proprium Magistratum, *ibid. §. 14.*

LIB. XLVIII. TIT. VIII.

AD L. CORNELIAM DE SICARIIS.

Qv. I. *An animo vulnerandi aliquem occidens hac Lege teneatur?*

Laut. pag. 695. verb. si quis instrumentum. AFFIRMATUR: modo mors ex vulnere sequatur, *Laut. h. p. 695.* Nam qui aliquid facit, unde scit, mortem sequi posse, ex omni causa tenetur: certum enim est, vulnera ad mensuram non dari. Unde nervose in *L. i. §. 3. h.* dicitur: voluntatem occidendi *ex re* colligi, i. e. ex instrumentis, quibus utitur, ita enim Basilici explicant illum locum, *animus ex instrumento percussoris demonstratur*: nam si gladium strinxerit, eoque percusserit, indubitate occidendi animo id eum admisisse censeat Hadrianus *d. L. i. §. 3. Conf. Carpz. Pract. Crim. Part. 1. qu. 1. n. 25. 28. & 55. seq. Matth. de Crim. L. 48. ff. tit. 5. c. 3. n. 4.*

Qv. II.